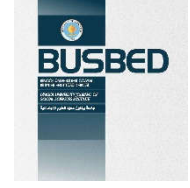

Makalenin Türü : Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi : 23.05.2022
Kabul Tarihi : 26.09.2022

<https://doi.org/10.29029/busbed.1120067>

TÜRKİYE’DE İLKOKUL PROGRAMLARI İLE İLGİLİ YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Ahmet AYKAN¹, Emir Feridun ÇALIŞKAN²

ÖZ

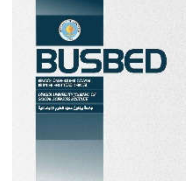
Bu çalışmanın temel amacı, 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Yasası” ile zorunlu eğitim süresinin 12 (4+4+4) yıla çıkarıldığı 2012 yılından itibaren son on yılda ilköğretim programlarıyla ilgili yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki tezler, nitel araştırma yaklaşımıyla ve doküman incelemesi tekniğiyle incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme türlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini 46 lisansüstü tez çalışması oluşturmuştur. Bu tez çalışmaları; yayın yılı, tez türü, üniversite, anabilim dalı, sınıf düzeyi, ders, yöntem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri değişkenlerine göre incelenmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen bulgular, betimsel istatistiklerin yer aldığı grafik ve tablolarla okuyuculara sunulmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre; konuyla ilgili lisansüstü tez çalışmalarının sayıca yetersiz olduğu, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla daha fazla olduğu, en çok araştırmanın Gazi ve Marmara üniversitelerinde yapıldığı, sınıf düzeylerine göre en fazla çalışmanın ilköğretim dördüncü sınıf düzeyinde yapıldığı, tezlerin özellikle sınıf eğitimi ile eğitim programları ve öğretim anabilim dalında yoğunlaştığı, konu alanlarına göre incelendiğinde ise Türkçe ve İngilizce dersleri kapsamında yapılan tezlerin ön plana çıktığı ve tezlerde daha çok nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, program, lisansüstü tez, doküman incelemesi

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, a.aykan@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8033-0821>

² Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ef.caliskan@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0650-896X>

Article Type : Research Article
Date Received : 23.05.2022
Date Accepted : 26.09.2022

<https://doi.org/10.29029/busbed.1120067>

AN OVERVIEW OF POSTGRADUATE DISSERTATIONS WRITTEN ON PRIMARY SCHOOL PROGRAMS IN TURKEY

Ahmet AYKAN¹, Emir Feridun ÇALIŞKAN²

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the postgraduate dissertations written on primary school programs in the last ten years since 2012, when the compulsory education period was extended to 12 (4+4+4) years with the amendment of the "Primary Education and Education Law" numbered 6287. Within the scope of this purpose, the dissertations in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education were examined with a qualitative research approach and document analysis technique. The sample of the study was determined by the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling types. In this context, the sample of the research consisted of 46 postgraduate dissertations. These dissertations were analyzed based on the variables of publication year, type of dissertations (master or doctorate), university, department, grade level, course, method, data collection tools, and data analysis methods. The findings were presented to the readers with graphics containing descriptive statistics. According to the results of the study, the number of postgraduate dissertations on the subject is insufficient, the master's dissertations are more than doctoral dissertations, most of the studies came from Gazi and Marmara universities, most of them were carried out at the 4th grade level of primary school according to grade levels, dissertations are especially in primary school education and education programs department, and when examined according to subject areas, it was seen that the dissertations made within the scope of Turkish and English courses came to the fore and quantitative research methods were mostly used in dissertations.

Keywords: Primary school, program, postgraduate dissertations, document review.

¹ Asst. Prof., Muş Alparslan University, Faculty of Education, a.aykan@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8033-0821>

² Asst. Prof., Muş Alparslan University, Faculty of Education, ef.caliskan@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0650-896X>

1. GİRİŞ

Sürekli değişen ve gelişen yaşam koşulları, eğitim sistemlerini ve dolayısıyla bireylerin yetiştirilme anlayışlarını etkilemektedir. Eğitim sistemlerinin toplumun beklentileri doğrultusunda bireyler yetiştirebilmesi ise işlevsel ve uygulanabilir eğitim programları ile mümkün olabilir. Bu kapsamda eğitim programlarının günümüz dünya koşullarıyla uyumlu, bireylerden beklenen bilgi ve becerilerle donatılmış bir içeriğe sahip olması önemli bir gerekliliktir. Geçmişte idealist ve realist felsefeler temelinde ortaya çıkan daimici ve esasici eğitim felsefeleriyle birlikte eğitim programlarının uzun bir süre geleneksel bir anlayış temelinde oluşturulduğu söylenebilir. Bu anlayışların bireyden ziyade konuyu merkeze aldığı, öğretmenin katı disiplinini savunduğu ve öğrencinin ezber yapmaya zorlandığı bir yapıyı temsil ettiği ifade edilebilir. Bu kapsamda bakıldığında; 1924, 1926, 1936, 1948, 1968 ilköğretim/ilkokul programlarının geleneksel bir anlayışı temsil ettiği görülmektedir (Beyaztaş ve ark., 2013). Sonraki dönemlere doğru yaşanan gelişmeler ve değişimlerle birlikte eğitim sistemleri de pragmatist felsefe ve ilerlemecilik eğitim felsefesi temelinde eğitim programları oluşturma çabalarına girmiştir (Ornstein ve Hunkins, 2004).

Eğitim sistemlerindeki yapılan reformlar, ülkemizdeki geleneksel anlayışın yerini yapılandırmacılık temelli eğitim programına bırakmasına temel teşkil etmiştir. Ülkemizde 2004-2005 eğitim öğretim yılında pilot olarak uygulanan ve 2005-2006 eğitim öğretim yılında tüm ülkede uygulanmaya başlayan eğitim programı, dinamiklik özelliği temelinde sürekli reforme edilerek günümüzde de uygulanmaya devam etmektedir. 2005 yılından itibaren ülkemizdeki ilköğretimde/ilkokullarda uygulanmakta olan yapılandırmacı yaklaşım temelli eğitim programı, öğrenciyi merkeze alan bir programdır (Aykan ve Tatar, 2017). Programda öğrenciye, etkinlik temelli ve deneyimleyerek bilgiye ulaşma ve bilgiyi kendi zihninde yapılandırma rolü verilirken; öğretmene ise öğrenciye rehberlik etme, öğrenciyi yönlendirme ve öğrenme ortamını düzenleme gibi roller verilmiştir (Senemoğlu, 2011; Woolfolk, 2010). Bu yeni felsefi anlayışa dayanan programın eğitime yansımaları ise araştırmacılar için merak konusu olmuştur.

2005 yılından günümüze kadar araştırmacıların, uygulanmaya devam eden yapılandırmacılık temelli ilkokul eğitim programı ile ilgili birtakım incelemeler yaptığı görülmektedir (Altun vd., 2019; Bulut, 2019; Deveci ve Aykaç, 2020; Taşdemir vd., 2018). Örneğin Aygün (2021) tarafından yapılan çalışmada, 2005 ile 2018 yılları arasında ilkokul programları ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar tematik olarak analiz edilmiştir. Bu çalışmada incelenen lisansüstü tezlerin birtakım derslerle sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır. Yine Koç (2016) tarafından yapılan çalışmada, 2005 ve 2014 yılları arasında ilköğretim programları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında özellikle ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaların detaylı olarak ele alındığı görülmektedir. Ayrıca Abir (2017) tarafından ilkokul Fen Bilimleri dersi öğretim programlarının ve Türkyılmaz (2011) tarafından ise ilköğretim Hayat Bilgisi ders programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiği çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Ancak 2005 yılından sonra öğrenci merkezli bir anlayış ile devam eden eğitim programlarında günümüze kadar bir takım revizyon çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda programların dinamiklik özelliği temelinde 2012, 2013, 2015 ve 2018 yıllarında yapılandırmacılık temelli eğitim programının birtakım değişikliklerle birlikte uygulanmasına devam edilmiştir. Özellikle 2012 yılında yapılan eğitim sistemindeki değişimle birlikte; zorunlu eğitim süresinde, eğitim kademelerinde ve eğitim programlarında önemli bazı değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

18. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar doğrultusunda 30 Mart 2012 tarihinde 28261 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6287 sayılı "İlköğretim ve Eğitim Yasası" ile zorunlu eğitim süresi 12 (4+4+4) yıla çıkarılmıştır. Bununla beraber, yine aynı yasada, ilköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar halinde kurulmasının esas olduğu belirtilmiştir. İlkokul süresinin 5' yıldan 4' yıla indirilmesiyle birlikte ders sayıları, saatleri ve içeriklerinde birtakım değişiklikler zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda güncellenen yeni öğretim programlarının ilk uygulamaları, 2013-2014 eğitim öğretim yılında başlayarak kademeli olarak uygulamaya konmuştur. Eğitim sisteminde gerçekleştirilen bu değişim akademik çalışmalarda "ilköğretim" kavramı yerine "ilkokul" kavramının kullanılmasına temel teşkil etmiştir. Sistemde yapılan bu köklü değişikliklerle birlikte ilkokul düzeyinde eğitim programı kapsamında yapılan çalışmaların 2012 yılından itibaren farklı bir boyut kazanması beklenilebilir. Mevcut araştırmada da bu değişiklik göz önünde bulundurularak 2012 yılı milat alınarak "ilkokul programları" üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda araştırmacılar tarafından 2012-2022 yılları arasında ilkokul eğitim programı kapsamında yapılan lisansüstü tezlerin çok boyutlu olarak incelenmesinin, eğitim programı ile ilgili genel durumu ortaya koyması ve yapılacak sonraki çalışmalara ışık tutması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu gerekçe temelinde yapılandırılan mevcut araştırmada; Türkiye'de 2012-2022 yılları arasında ilkokul programları ile ilgili yazılan lisansüstü tezlerin çeşitli açılardan incelenmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Türkiye'de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2- Türkiye'de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerin tez türüne göre dağılımı nasıldır?

- 3- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 4- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- 5- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerde çalışılan örneklem grubunun sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
- 6- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerin konu alanlarına göre dağılımı nasıldır?
- 7- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerin yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
- 8- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı nasıldır?
- 9- Türkiye’de 2012-2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımı nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kapsamında yer alan doküman incelemesi (doküman analizi olarak da adlandırılır) yöntemi kullanılmıştır. Uzun yıllar araştırmacılar tarafından kullanılan önemli bir araştırma yöntemi olarak doküman incelemesi; bağlam sağlamak, sorular oluşturmak, diğer araştırma verilerini desteklemek veya kaynakları doğrulamak, verilerin zaman içindeki değişimini izlemek, dokümanları gözden geçirmek veya değerlendirmek için izlenen sistematik bir prosedürdür (Bowen, 2009). Bu yöntem; kitaplar, gazete makaleleri, akademik dergi makaleleri ve kurumsal raporlar gibi çeşitli belgelerin analiz edilmesini içermektedir. Metin içeren herhangi bir belge, analiz için potansiyel bir kaynaktır (Patton, 2015). Mevcut araştırma, 2012 yılından 2022 yılına kadar yazılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesini hedeflediğinden doküman analizi en uygun yöntem olarak tercih edilmiştir.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2012-2022 yılları arasında Türkiye Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde eğitim ve öğretim alanında yayımlanan tüm tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise amaçlı örnekleme türlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu çalışmada ölçüt; lisansüstü tezlerin 2012-2022 yılları arasında yazılmış olması ve ilkökul programlarıyla ilgili olmasıdır. Araştırmanın örnekleme belirlenirken; 2022 yılı nisan ayında tez merkezi sayfasının gelişmiş arama butonunda yer alan anahtar kelimeler kısmına “ilkokul” ve “program” sözcükleri girilerek aranacak alandan “tez adı” seçeneği işaretlenerek 56 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Ancak detaylı inceleme sonunda bu tezlerden 10’unun ilahiyat, gazetecilik, hemşirelik, okul öncesi ve ortaokul eğitimi gibi araştırma kapsamı dışında kalan alanlarda yazıldığı görülmüştür. Bu bağlamda toplam 46 lisansüstü tez çalışması bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplaması ve Analizi

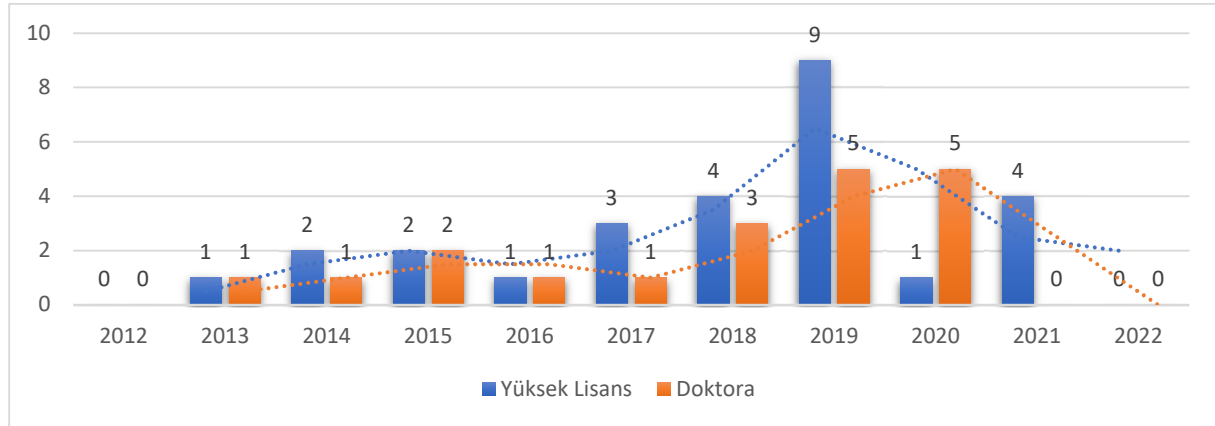
Araştırma verilerinin toplanması sürecinde doküman incelemesi yönteminin aşamaları takip edilmiştir. Doküman incelemesi: (1) uygun dokümanlara ulaşılması, (2) dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, (3) verilerin kodlanması ve kataloglama konusunda bir sistematik oluşturulması, (4) verilerin analiz edilmesi olmak üzere dört aşamada yapılmaktadır (Merriam, 2009). Bu bağlamda öncelikle Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi web sayfasından (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) örneklem grubunda yer alan tezlerin tamamı pdf formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ardından bu tezler; tezin türü, tezin yazıldığı yıl, üniversite ve anabilim dalı, çalışılan ders ve sınıf düzeyi, yöntem, veri toplama araçları, örneklem grubu ve veri analizi başlıkları altında çözümlenmiştir. Verilerin analizinde yüzde (%), frekans (f) gibi betimsel istatistikler ve grafiklerden yararlanılmıştır. Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından araştırma standartlarına ve etiğe bağlı kalınarak verilerin toplanması ve analizi süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüştür. İki araştırmacının ayrı ayrı elde ettiği veriler karşılaştırılarak nihai sonuç elde edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularına ilişkin ulaşılan verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular, tablo ve grafiklerle görselleştirilmiş ve betimsel istatistiklerle sunulmuştur.

3.1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara ve Tez Türüne Göre Dağılımları

2012-2022 yılları arasında yazılan ve örnekleme dahil edilen lisansüstü tezlerin %58'inin yüksek lisans tezi ($f=27$), %42'sinin ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir ($f=19$). Bu tezlerin yıl bazlı dağılımı sütun grafiği ile Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde 2012 yılında ilgili anahtar kelimeler kapsamında bir çalışmaya rastlanmazken, 2013 yılından, en fazla çalışmanın yapıldığı 2019 yılına kadar özellikle de yüksek lisans tezlerinin sayısında bir artış olduğu görülmektedir. Ayrıca 2018, 2019 ve 2020 yıllarındaki doktora çalışmalarındaki artış da dikkat çekmektedir. Ancak 2020 ve sonrasında tez sayısında yeniden bir düşüş eğilimi olduğu görülmektedir.

3.2. Lisansüstü Tezlerin Yürütüldüğü İllere ve Üniversitelere Göre Dağılımları

Örnekleme dahil edilen lisansüstü tezlerin yürütüldüğü üniversitelere göre dağılımları Tablo 1'de, illere göre dağılımları ise Şekil 2'de ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1.

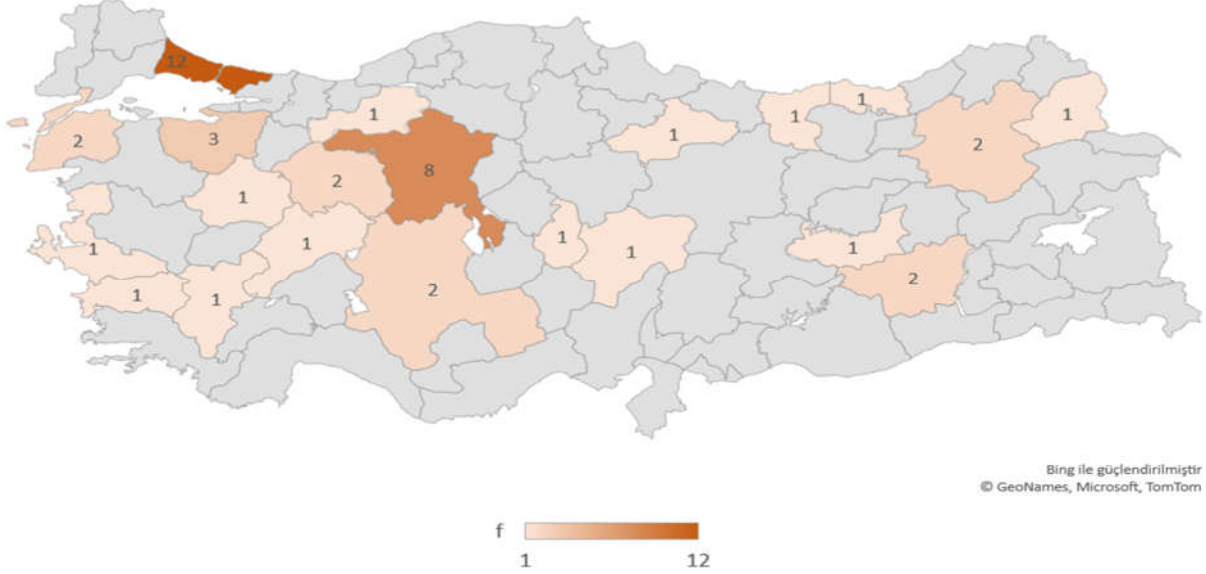
Lisansüstü Tezlerin Yürütüldüğü Üniversitelere Göre Dağılımları

Tezlerin Yürütüldüğü Üniversiteler	<i>f</i>
Gazi Üniversitesi	5
Marmara Üniversitesi	5
İstanbul Üniversitesi	3
Uludağ Üniversitesi	3
Ankara Üniversitesi	2
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	2
Dicle Üniversitesi	2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2
Bahçeşehir Üniversitesi	2
Atatürk Üniversitesi	2
Yıldız Teknik Üniversitesi	2
Erciyes Üniversitesi	1
Pamukkale Üniversitesi	1
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1
Anadolu Üniversitesi	1
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1
Dumlupınar Üniversitesi	1
Kafkas Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1
Fırat Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	1
Adnan Menderes Üniversitesi	1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1
Trabzon Üniversitesi	1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1
Giresun Üniversitesi	1

Toplam

46

Tablo 1 incelendiğinde, yürütülen 46 lisansüstü tezin 27 farklı üniversite arasında dağıldığı görülmektedir. Konu ile ilgili lisansüstü tez sayısının en çok Gazi Üniversitesi ve Marmara Üniversitesinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır ($f=5$). Ayrıca İstanbul Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi’nde 3, Ankara Üniversitesi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi’nde 2 ve diğer üniversitelerde ise birer tez yürütüldüğü görülmektedir.

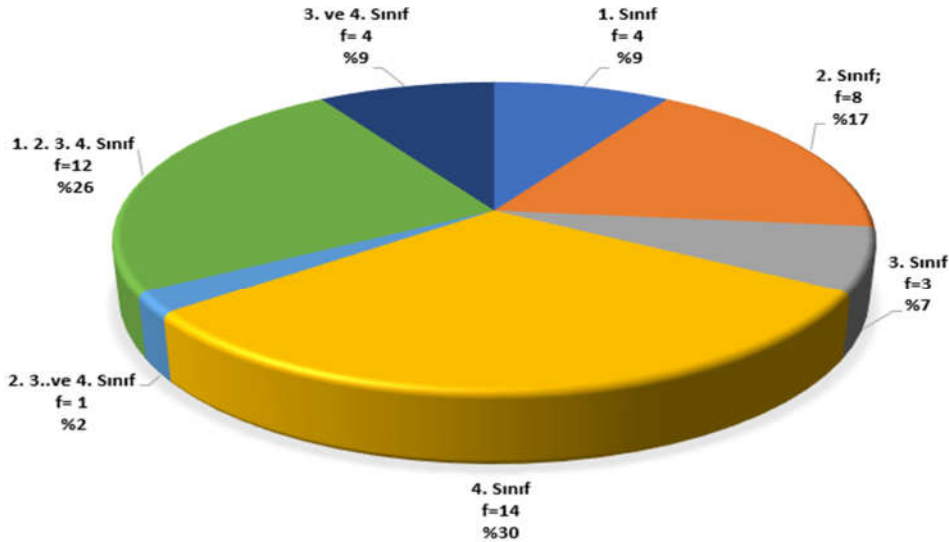

Şekil 2. Lisansüstü tezlerin illere göre dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, yürütülen lisansüstü tezlerin illere göre dağılımında en fazla tez sayısının 12 ile İstanbul ardından 8 ile Ankara’da olduğu görülmektedir. Ayrıca Bursa ilinde 3, Çanakkale, Eskişehir, Konya, Diyarbakır ve Erzurum illerinde 2, geriye kalan illerde ise birer lisansüstü tezin yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

3.3. Lisansüstü Tezlerin Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımları

İlkokul programıyla ilgili yazılan lisansüstü tezlerde çalışılan örneklem gruplarının ilkökul düzeyine göre dağılımları Şekil 3’te sunulmuştur.

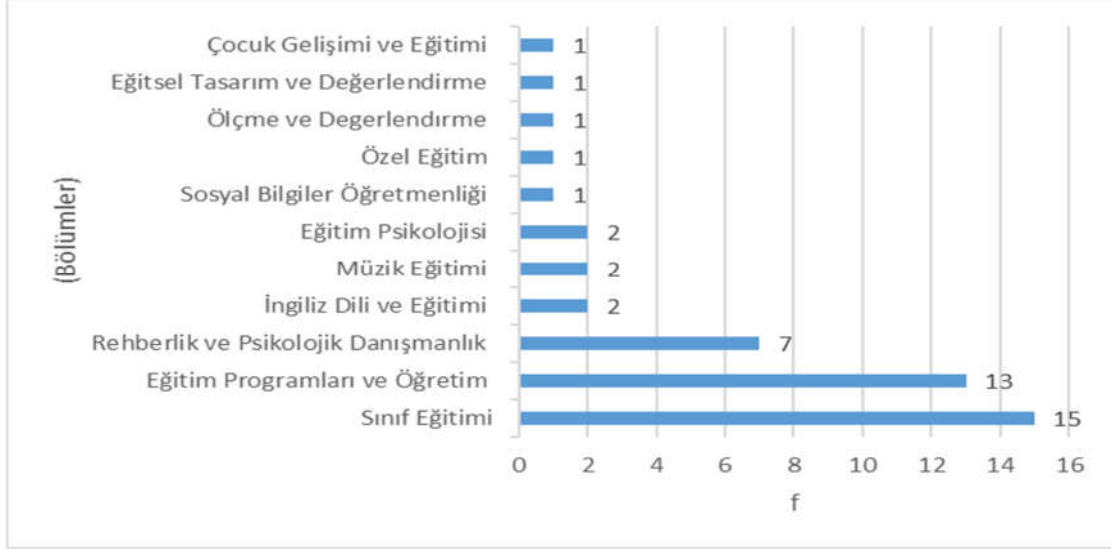
Şekil 3. Lisansüstü Tezlerin Öğrenim Düzeyine Göre Dağılımı

Şekil 3’e göre, ilkökul programıyla ilgili yazılan tezlerde en fazla çalışılan grubun %30 ile dördüncü sınıflar olduğu dikkat çekmektedir ($f=14$). Bu grubu takiben tüm sınıf düzeylerindeki çalışmaların %26 ($f=12$), ikinci sınıf düzeyindeki çalışmaların %17 ($f=8$), üçüncü-dördüncü sınıf düzeyindeki çalışmalar ile birinci sınıf düzeyindeki

çalışmaların %9 ($f=4$), üçüncü sınıflarla yürütülen çalışmaların %7 ($f=3$), ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf düzeyindeki çalışmaların oranının ise %2 ($f=1$) olduğu görülmektedir.

3.4. Lisansüstü Tezlerin Yürütüldüğü Anabilim Dallarına Göre Dağılımları

Mevcut çalışmanın dördüncü araştırma sorusu kapsamında ilkökul programıyla ilgili yürütülen tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları incelenmiş ve elde edilen bulgular Şekil 4'te sunulmuştur.

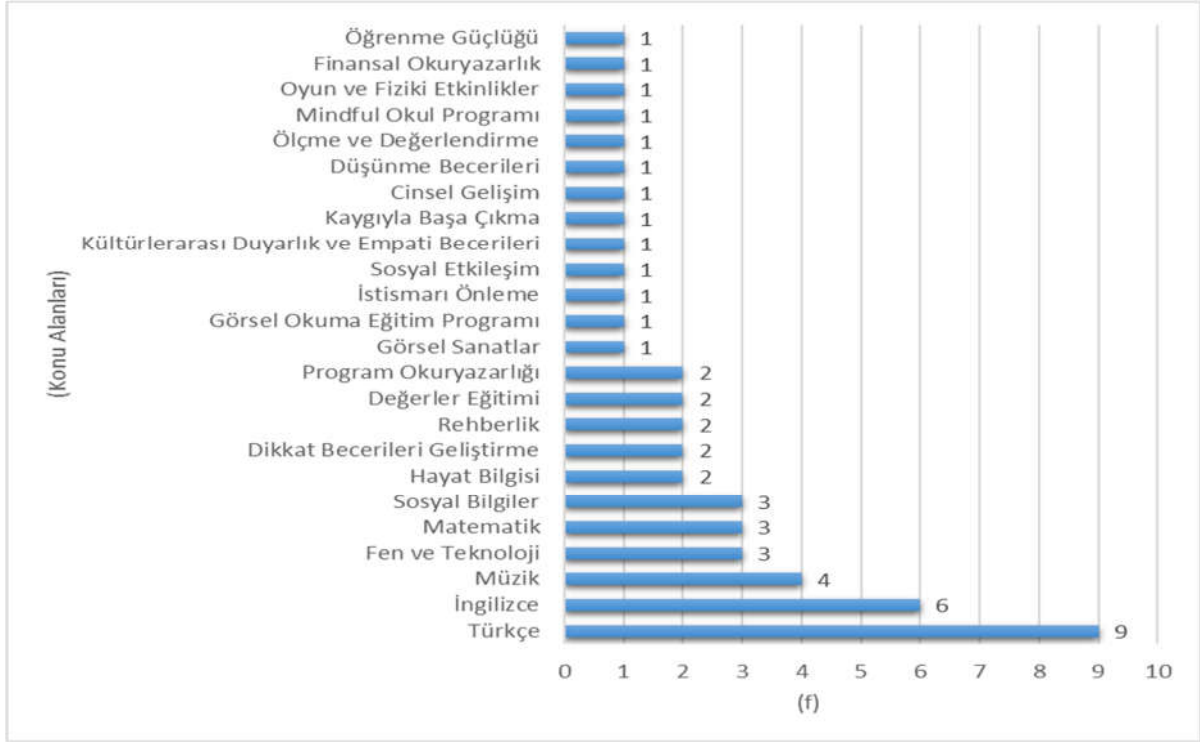

Şekil 4. Lisansüstü tezlerin yürütüldüğü bölümlere göre dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde, ilkökul programı ile ilgili tez sayısının 15 ile daha çok Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında yürütüldüğü görülmektedir. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında 13, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde 7, İngiliz Dili ve Eğitimi, Müzik Eğitimi ve Eğitim Psikolojisi Anabilim Dalında 2 lisansüstü tez çalışması yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Eğitsel Tasarım ve Değerlendirme, Ölçme ve Değerlendirme, Özel Eğitim ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dallarında birer tez yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

3.5. Lisansüstü Tezlerin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında yer alan lisansüstü tezler konu alanlarına göre incelenmiş ve elde edilen bulgular Şekil 5'te detaylı olarak sunulmuştur.

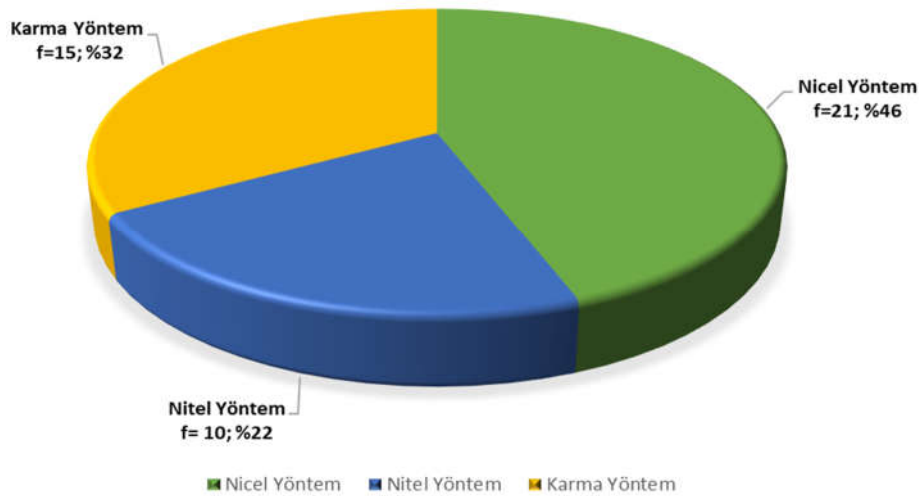

Şekil 5. Lisansüstü Tezlerin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Şekil 5’e göre araştırmada incelenen tezlerin 9’unun Türkçe, 6’sının ise İngilizce konu alanlarında yazıldığı görülmektedir. Ayrıca Müzik konu alanı kapsamında 4; Fen ve Teknoloji, Matematik ve Sosyal Bilgiler konu alanı kapsamında 3; Hayat Bilgisi, Dikkat Becerilerini Geliştirme, Rehberlik, Değerler Eğitimi, Program Okuryazarlığı konu alanı kapsamında 2, Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar, Görsel Okuma Eğitim Programı, İstismarı Önleme, Sosyal Etkileşim, Kültürlerarası Duyarlık ve Empati Becerileri, Kaygıyla Başa Çıkma, Cinsel Gelişim, Düşünme Becerileri, Ölçme ve Değerlendirme, Mindful Okul Programı, Program Okuryazarlığı, Finansal Okuryazarlık ve Öğrenme Güçlüğü konu alanları kapsamında ise birer tez çalışmasının yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

3.6. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Araştırma kapsamında ilkokul programıyla ilgili yazılan tezlerde kullanılan yöntemlere ilişkin veriler incelenmiş ve bu yöntemlerin dağılımı Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Araştırma Yöntemlerinin Dağılımı

Şekil 6 incelendiğinde, tezlerde %46 oranında daha çok nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği görülmektedir ($f=21$). İkinci sırada daha derinlemesine veri sağlayan karma yöntemin %32 oranında kullanıldığı ($f=15$), nitel araştırma yöntemlerinin ise %22 oranında daha az tercih edildiği görülmektedir ($f=10$).

3.7. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bir diğer araştırma sorusu kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.
Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	%
Ölçek	39	34,2
Görüşme	24	21,1
Gözlem	10	8,8
Başarı Testi	10	8,8
Günlük	9	7,9
Anket	8	7,0
Doküman	6	5,3
Envanter	4	3,5
Çalışma Yaprakları	2	1,8
Ses kaydı	1	0,9
Video Kaydı	1	0,9
Toplam	114	100

Tablo 2 incelendiğinde, ilkökul programıyla ilgili yazılan tezlerde çeşitli veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Nicel araştırma yöntemlerinin daha fazla tercih edilmesine bağlı olarak veri toplama yöntemlerinde de nicel veri toplama araçlarının kullanılması beklenen bir durumdur. Bu bağlamda araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama araçlarından en aza doğru sıralandığında; ölçekler ($f=39$), görüşme ($f=24$), gözlem ($f=10$), başarı testi ($f=10$), günlük ($f=9$), anket ($f=8$), doküman ($f=6$), envanter ($f=4$), çalışma yaprakları ($f=2$), ses kaydı ($f=1$) ve video kaydı ($f=1$) ile verilerin toplandığı görülmüştür.

3.8. Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Veri Analizi Yöntemleri

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde kullanılan veri analizi yöntemlerine ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.
Tezlerde Kullanılan Veri Analizi Yöntemlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Veri Analiz Yöntemleri	<i>f</i>	%		
Nicel	Mann Whitney-U Testi	13	15,7	
	T-Testi	13	15,7	
	Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	11	13,3	
	ANOVA	9	10,8	
	Kruskal Wallis Testi	5	6,0	
	Betimsel İstatistikler	4	4,8	
	MANOVA	1	1,2	
	ANCOVA	1	1,2	
	Welch Analizi	1	1,2	
	Ki Kare Testi	1	1,2	
	Tau-U Analizi	1	1,2	
	Nitel	İçerik Analizi	15	18,1
		Betimsel Analiz	8	9,6
Toplam	83	100		

Tablo 3 incelendiğinde, yazılan tezlerde yine nicel araştırma yöntemlerinin tercihinin daha fazla olmasına bağlı olarak nicel analiz yöntemlerinin de fazlalığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda nicel veri analiz yöntemlerinden Mann Whitney-U Testi ve T-Testi %15,7 oranında daha fazla kullanılmıştır ($f=13$). Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi %13, ANOVA %10,8, Kruskal Wallis Testi %6, betimsel istatistikler %4,8, MANOVA, ANCOVA, Welch Analizi, Ki Kare testi ve Tau-U analizi %1,2 oranında kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda ise içerik analizinin %18,1, betimsel analizinin ise %9,6 oranında tercih edildiği görülmüştür.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma kapsamında 2012-2022 yılları arasında ilkokul programlarıyla ilgili yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda lisansüstü tezlerin yayın yıllarına göre dağılımı detaylı olarak incelendiğinde 2012 yılında herhangi bir çalışma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu süre zarfında ilkokul programlarıyla ilgili lisansüstü tez çalışmalarının yapılmaması, hem yeni programın alandaki yansımalarının daha detaylı görülebilmesi hem de sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara yol gösterici bir araştırma üretilmemesi yönüyle önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Programda 2012-2013 eğitim öğretim yılında yapılan revizyonun ardından lisansüstü tez çalışmalarının artarak devam ettiği görülmektedir. 2018 yılında eğitim programlarında yapılan revizyonla beraber çalışmaların 2019 yılında 14 lisansüstü tez çalışmasıyla birlikte en yüksek seviyeye ulaştığı ifade edilebilir. Genel olarak bakıldığında 10 yıllık süre zarfında ilkokul programları kapsamında ortalama olarak her yıl 3 lisansüstü tez çalışmasının yapıldığı, bu alandaki çalışmaların nicelik olarak yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan lisansüstü tezler incelendiğinde, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda da yüksek lisans tezlerinin ağırlıklı olduğu sonucuna ulaşan çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir (Güven ve Özçelik, 2017; Koç, 2016; Yücedağ, 2010). İlkokul programlarının daha iyi analiz edilebilmesi, daha iyi değerlendirilebilmesi ve bu temelde yeni program tasarımlarının geliştirilebilmesi amacıyla doktora tez çalışmalarının sayısının artmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

İlkokul programları kapsamında yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında 27 üniversite arasında en fazla araştırmanın Gazi ve Marmara üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. Bu üniversitelerin ardından İstanbul, Uludağ ve Ankara üniversiteleri sıralamayı takip etmektedir. Bu verilerden ilkokul programlarının özellikle uzun yıllardır eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren ve köklü olarak nitelendirilen üniversitelerde daha fazla çalışıldığı anlaşılmaktadır. Ülkemizde devlet ve vakıf üniversitelerinin toplam sayısının 207 (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], 2022) olduğu düşünüldüğünde, ilkokul programlarıyla ilgili çalışmaların sadece 27 üniversite ile sınırlı kalması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu kapsamda özellikle bünyesinde eğitim fakültesi bulunduran devlet ve vakıf üniversitelerinde ilkokul programlarıyla ilgili lisansüstü çalışmalar yapılabileceği düşünülmektedir.

Lisansüstü tezler ilkokul sınıf düzeylerine göre gruplandırıldığında, en fazla çalışmanın dördüncü sınıf düzeyinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle ilkokulun başlangıç düzeyi olan birinci sınıf ve geçiş düzeyi olan üçüncü sınıf öğrencileri ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı sayıda kaldığı anlaşılmaktadır. Çalışmaların özellikle 4. sınıf düzeyinde yoğunlaşması; Piaget’in (1936) gelişim dönemlerine göre bu öğrencilerin somut işlemler döneminin son aşamasında olması, bu öğrencilerden ölçek, anket ve görüşme gibi veri toplama araçlarıyla daha nitelikli veriler toplanabileceği düşüncesinden kaynaklanabilir.

Araştırma kapsamında yer alan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımına bakıldığında, beklenildiği gibi en fazla çalışmanın temel eğitim ve eğitim bilimleri bünyesinde yürütüldüğü görülmektedir. Yazılan lisansüstü tezlerin özellikle sınıf eğitimi ve eğitim programları ve öğretim anabilim dalında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Özellikle sınıf eğitiminin çok fazla disiplini bir arada barındırması ve her disiplinin de kendine ait bir ders programının olması, araştırmacılarda bu alanda daha fazla çalışma olabileceği beklentisini oluşturmuştur. Ancak 10 yıllık süre zarfında yapılan beklentinin aksine çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür. Ayrıca eğitim programları ve öğretim anabilim dalında yapılan çalışmalarda özellikle herhangi bir program geliştirme ve değerlendirme modelinin kullanılmadığı bulgusuna da ulaşılmıştır.

Lisansüstü tezler konu alanlarına göre incelendiğinde; Türkçe ve İngilizce dersleri kapsamında yapılan tezlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Özellikle Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi gibi ilkokul programı bünyesinde yer alan temel derslerle ilgili yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. İlkokul programlarının kendi içerisinde ve ortaokul programları ile sarmal bir yapı içerisinde olması, bu kademe de yer alan dersler ve konularla ilgili daha fazla ve detaylı çalışmalar yapılmasını gerektirmektedir. Bu çalışmalarla birlikte dersler ve konuların daha nitelikli hale getirilmesi ile ilkokul programları daha etkili ve verimli hale getirilebilir.

Araştırmacıların lisansüstü tezlerinde en fazla nicel yöntemi, ikinci sırada karma yöntemi ve son olarak da nitel yöntemi tercih ettikleri görülmüştür. Araştırmacıların nicel araştırmalara daha çok yönelmesi, bu araştırma türünde verilerin daha hızlı ve kolay elde edilebilmesi ile açıklanabilir. Nitekim literatürde araştırmacıların nicel araştırma yöntemini daha fazla tercih ettiğini ifade eden araştırmalar da yer almaktadır (Küçüköğlü ve Ozan, 2013; Özenç ve Özenç, 2013; Yenilmez ve Sölpük, 2014). Nitel araştırmaların daha uzun soluklu olması, daha fazla zaman alması, veri toplama ve veri analiz sürecinin ciddi bir çaba istemesi bu tarz araştırmaların daha az tercih edilme nedeni olabilir. Özellikle son yıllarda dünyada nitel araştırmalara yönelik artan ilginin, ilkokul programları ile ilgili daha derinlemesine bilgi elde edilebilmesi amacıyla ülkemize de yansımaları olacağı düşünülmektedir. Kapsam

açısından anlaşılması zor olan problemleri ele alan lisansüstü tez çalışmalarında karma yöntem çalışmalarının daha fazla kullanılması ilkökul programlarına da nitelik açısından olumlu katkılar sunacaktır.

Lisansüstü tezler incelendiğinde nicel çalışmaların daha fazla olmasıyla birlikte veriler toplanırken en fazla ölçek ve görüşme gibi veri toplama araçlarından yararlandığı anlaşılmaktadır. Çalışmalarda; gözlem, başarı testi, günlük, doküman ve anketlerin de veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Literatürde yapılan araştırmalarda da veri toplama aracı olarak en çok ölçek, görüşme, anket gibi araçların kullanıldığı vurgulanmaktadır (Ozan ve Köse, 2014; Özkan ve Şenyurt, 2017; Yaşar ve Papatğa, 2015). Çalışmalarda nitel araştırma yönteminin daha az kullanılmasının bu kapsamda kullanılan veri toplama araçlarının sayısına da yansıdığı söylenebilir. Sonraki çalışmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarının yanı sıra, çalışma yapıları, portfolyo dosyaları, video ve ses kayıtları gibi veri toplama araçlarının da kullanılmasının yararlı olabileceği düşünülmektedir.

İlkokul programları ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine bakıldığında ise; içerik analizi, Mann Whitney-U testi, t testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ve ANOVA gibi testlerin en fazla kullanıldığı görülmektedir. MANOVA, ANCOVA, Welch Analizi, Ki Kare Testi ve Tau-U Testi gibi testlerin ise çok az kullanıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim Yaşar ve Papatğa (2015) ile Toptaş ve Gözel (2018) de araştırmanın bulgularını destekler nitelikte sonuçlar elde etmiştir. Veri analiz yöntemlerinde nicel yöntemlerin ağırlıklı olarak yer aldığı ve içerik analizinin hem nitel hem de karma yöntemli tezlerde kullanıldığı görülmektedir. Özellikle daha az kullanılan betimsel analiz, MANOVA, ANCOVA, Welch Analizi, Ki Kare Testi ve Tau-U Testi gibi testlerin daha fazla kullanılabilmesi ayrıca hiç kullanılmayan Rasch Analizi ve Path Analizi gibi farklı veri analiz yöntemlerinin de yararlı olabileceği düşünülmektedir.

İlkokul dönemi eğitim kademelerinin temelidir. Bu dönem için hazırlanan ilkökul programları, nitelikli nesiller yetiştirilebilmesi açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla ilkökul programlarının araştırmacılar tarafından detaylı olarak incelenmesi, değerlendirilmesi ve bu temelde önerilerde bulunulması programların revize edilmesine temel oluşturmaktadır. Özellikle lisansüstü tezler, ilkökul programlarının niteliğini ve verimliliğini daha detaylı olarak ele almayı mümkün kılmaktadır. Bu düşüncelerden hareketle araştırmacıların ilkökul programları ile ilgili çalışmalara ağırlık vermesi beklenilebilir. Ancak mevcut araştırmadan elde edilen bulgular, son on yıllık süre zarfında yeterli sayıda ve nitelikte çalışmanın yapılmadığını göstermektedir. Araştırma kapsamında elde edilen tüm bu bulgular ışığında aşağıda birtakım önerilerde bulunulmuştur:

- İlkokul programları ile ilgili özellikle doktora düzeyinde daha fazla lisansüstü tez çalışmaları yapılabilir.
- İlkokul programları kapsamında lisansüstü tez çalışması yapılmayan üniversitelerimiz bünyesinde tez çalışmaları yürütülebilir.
- İlkokul 1. sınıf düzeyinden başlayarak farklı disiplinleri konu edinen lisansüstü tez çalışmaları yapılabilir.
- Nitel ya da karma araştırma yöntemleri temelinde boylamsal lisansüstü tez çalışmaları yapılabilir.
- Lisansüstü tez çalışmaları yapılırken veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri çeşitlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abir, M. (2017). *2013 ilkokullar ve ortaokullar fen bilimleri dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi-Muğla ili örneği* [Yüksek Lisans Tezi], Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Altun, T., Baştürk, A., & Gülay, A. (2019). Sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin ilkokul programlarının güncellenmesine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 209-222. <https://doi.org/10.12984/egcedf.462958>
- Aygün, A. (2021). *Türkiye’de 2005-2018 yılları arasında ilkokul programlarına yönelik yapılan bilimsel araştırmaların tematik analizi* [Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi.
- Aykan, A., & Tatar, M. (2017). Ortaokul öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşım ile ilgili yeterlik düzeyleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 381-395. <https://doi.org/10.18506/anemon.287791>
- Beyaztaş, D. İ., Kaptı, S. B., & Senemoğlu, N. (2013). Cumhuriyetten günümüze ilkokul/ilköğretim programlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 319-344.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bulut, K. (2019). 2006 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(3), 862-881.
- Deveci, Ö., & Aykaç, N. (2020). Türkiye Cumhuriyeti’nde uygulanan ilkokul matematik dersi öğretim programlarının incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1512-1532. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2020.-547848>
- Gül, U. (2018). *Cumhuriyetten günümüze ilkokul eğitim programları ve inovatif etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi], Yeditepe Üniversitesi.
- Güven, B., & Özçelik, Ç. (2017). İlkokul Matematik dersine yönelik gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tez çalışmalarına ilişkin bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(4), 693-714. <https://doi.org/10.17244/eku.347800>
- Koç, E. S. (2016). Türkiye’de ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 198- 216.
- Küçükkoğlu, A., & Ozan, C. (2013). Sınıf öğretmenliği alanındaki lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(4), 27-47.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Ornstein, A.C., & Hunkins, F.P. (2004). *Curriculum: Foundations, Principals and Issues*. (4th Ed.). Allyn and Bacon.
- Ozan, C., & Köse, E. (2014). Eğitim programları ve öğretim alanındaki araştırma eğilimleri, *Sakarya University Journal of Education*, 4(1), 116-136.
- Özenç, M., & Özenç, E. G. (2013). Sınıf öğretmenleri ile yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin yöntem bölümü açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 132-141.
- Özkan, Y. Ö., & Şenyurt, S. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.304724>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Sage.
- Piaget, J. (1936). *Origins of intelligence in the child*. Routledge ve Kegan Paul.
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Pegem Akademi.
- Taşdemir, M., Şahin, C., Taşdemir, F., Kılıç, F., Dağistan, A., & Dağdelen, S. (2018). İlkokul İngilizce öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 121-130.
- Toptaş, V., & Gözel, E. (2018). Türkiye’de matematik kaygısı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 136-146.
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Woolfolk, A. (2010). *Educational Psychology*. (11th Ed.). Pearson Education Inc.
- Yaşar, Ş., & Papatğa, E. (2015). İlkokul matematik derslerine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 113-124
- Yenilmez, K., & Sölpük, N. (2014). Matematik dersi öğretim programı ile ilgili tezlerin incelenmesi (2004-2013). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 33-42.
- Yüksek Öğretim Kurumu (2022). Türlerine göre mevcut üniversite sayısı. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yücedağ, T. (2010). *2000-2009 yılları arasında matematik eğitimi alanında türkiye’de yapılan çalışmalarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Bu araştırma için etik kurulu onayı gerekmemektedir.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1.yazarın araştırmaya katkı oranı %50, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %50'dir.

Yazar 1. Bütün bölümlere katkı sunmuştur.

Yazar 2. Bütün bölümlere katkı sunmuştur.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.